

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет харчових технологій
Кафедра туризму

Робоча програма (силабус) освітнього компонента
ОК21. ОСНОВИ ЕКСКУРСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
(обов'язковий)

Спеціальність	242 «Туризм і рекреація»
Освітня програма	Туризм
Ступінь вищої освіти	перший (бакалаврський)

Розробник:

(підпис)

Олександр КОВАЛЕНКО, к.пед.н., доцент
(ім'я ПРІЗВИЩЕ) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто,
схвалено та
затверджено на
засіданні
кафедри туризму

протокол №16 від 10.06.2026 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Олександр КОВАЛЕНКО
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено:

Гарант освітньої програми

(підпис)

Олександр КОВАЛЕНКО
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Декан факультету, де реалізується ОП

(підпис)

Наталія БОЛГОВА
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Рецензія на робочу програму надана:

(підпис)

Анна НОВІКОВА (додається)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

(підпис)

Лідія ДЯЧЕНКО (додається)
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Методист відділу якості освіти,
ліцензування та акредитації

(підпис)

Марія Баранчик
(ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Зареєстровано в електронній базі: дата 29.06 2026 р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1	Назва ОК	Основи екскурсійної діяльності			
2	Факультет/кафедра	Харчових технологій / Туризму			
3	Статус ОК	Обов'язковий			
4	Програма/Спеціальність (програми), складовою яких є ОК для (заповнюється для обов'язкових ОК)	ОПП «Туризм» Спеціальність 242 «Туризм і рекреація»			
5	ОК може бути запропонований для (заповнюється для вибіркових ОК)	-			
6	Рівень НРК	6			
7	Семестр та тривалість вивчення	VI семестр, 15 тижнів (денна форма навчання) VII семестр, 15 тижнів (заочна форма навчання)			
8	Кількість кредитів ЄКТС	5 кредитів (150 годин)			
9	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота (заняття) денна/заочна форма навчання			Самостійна робота денна/заочна форма навчання
		Лекційні	Практичні (семінарські)	Лабораторні	
		30/-	44/2	-	
10	Мова навчання	українська			
11	Викладач/Координатор освітнього компонента	Коваленко Олександр Вікторович, к.пед.н., доцент, завідувач кафедри туризму ауд. 211e			
12	Контактна інформація	Ел. адреса: olexkovalenko@ukr.net			
13	Загальний опис освітнього компонента	ОК спрямований на формування у здобувачів системи теоретичних знань та практичних навичок, що пов'язані з організацією й проведенням екскурсій, використанням різних методів їх проведення.			
14	Мета освітнього компонента	Формування у здобувачів вищої освіти теоретичних, професійних знань і практичних навичок, що дають їм змогу самостійно організовувати й планувати екскурсійну діяльність; розробляти й проводити екскурсії; здійснювати екскурсійне обслуговування.			
15	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими ОК ОПП	Передумови відсутні Освітній компонент є основою для: Атестація.			
16	Політика академічної доброчесності	Політика академічної доброчесності під час вивчення ОК передбачає самостійне виконання практичних, тестових та інших завдань у визначені строки. Не допускаються плагіат, списування, фальсифікація результатів, використання чужих робіт без належного посилання. Використання інструментів ІІІ дозволяється лише як допоміжного засобу для пошуку, аналізу та структурування інформації без підміни власного авторства здобувача. Відповідальність за достовірність, оригінальність і якість поданих робіт несе здобувач особисто. У разі порушення принципів академічної доброчесності застосовуються заходи відповідно до внутрішніх положень університету			
17	Посилання на Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=4867			
18	Ключові слова	Туризм, рекреація, екскурсія, подорож, екскурсійна діяльність, організація екскурсій, проведення екскурсій, екскурсознавство.			

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен...»	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)					Як оцінюється РНД
	ПРН ₂	ПРН ₃	ПРН ₆	ПРН ₉	ПРН ₁₂	
ДРН 1 Застосовувати базові поняття теорії туризму, знання про форми і види туризму, а також здобутки суміжних наук (історії, архітектури, краєзнавства) для класифікації екскурсійних послуг та формування тематики екскурсійних маршрутів.	x	x				Усний захист практичних робіт. Тестування в системі Moodle. Написання та захист рефератів або індивідуальних завдань.
ДРН 2. Застосовувати принципи, методику та покрокову технологію створення екскурсійного продукту (зокрема, розробляти схему маршруту, «портфель екскурсовода», диференційований текст екскурсії та технологічну карту).			x			
ДРН 3. Організовувати процес обслуговування екскурсантів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних та аудіовізуальних сервісних технологій, забезпечуючи контроль якості та суворе дотримання норм безпеки на маршруті.				x		
ДРН 4. Застосовувати навички продуктивного спілкування, риторики та міжособистісної взаємодії зі споживачами екскурсійних послуг, ефективно керувати увагою аудиторії та адаптувати методику показу й розповіді до індивідуальних особливостей різних екскурсійних груп..					x	

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу. денна/заочна форма навчання			Реком. літ-ра
	Аудитор. робота		Сам. роб.	
	Лк	П.з.		
Тема 1. Екскурсійна справа, як одна із ключових складових туристичної діяльності 1.1. Основні поняття про екскурсійну справу. 1.2. Етапи розвитку та становлення екскурсійної справи. 1.3. Значення екскурсії у туристсько-рекреаційній діяльності.	2	6/2	9/18	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 11-31
Тема 2. Теорія екскурсійної діяльності 2.1. Сутність, ознаки та функції екскурсій. 2.2. Класифікація екскурсій. 2.3. Визначення тематики екскурсій та джерела пошуку інформації.	4	4	10/19	2, 5, 7, 9, 11-31
Тема 3. Професіограма гіда-екскурсовода 3.1. Професійні вимоги до гіда-екскурсовода. 3.2. Творчий характер діяльності гіда-екскурсовода. 3.3. Риторика, міміка, жести, уміння гіда-екскурсовода. 3.4. Етика у професійній діяльності гіда-екскурсовода.	4	6	9/18	1, 3, 4, 6, 11-31
Тема 4. Психологічні засади екскурсійної діяльності 4.1. Контакт екскурсовода з групою. 4.2. Пізнавальна активність та управління увагою екскурсантів. 4.3. Емоції на екскурсії та конфліктологія. 4.4. Тайм-менеджмент гіда-екскурсовода.	4	4	10/19	5, 8, 10, 11-31
Тема 5. Етапи підготовки екскурсії 5.1. Тема, мета й завдання екскурсії. 5.2. Етапи технологічного процесу підготовки нової екскурсії. 5.3. Відбір екскурсійних об'єктів та вивчення матеріалів за темою екскурсії. 5.4. Розробка маршруту, підготовка тексту екскурсії та портфелю екскурсовода.	4	6	9/18	1, 3, 4, 5, 6, 9, 11-31
Тема 6. Особливості проведення екскурсії 6.1. Методика проведення екскурсії. 6.2. Методичні прийоми показу об'єкту в екскурсії. 6.3. Методичні прийоми оповідання в екскурсії. 6.4. Техніка ведення екскурсій.	4	6	10/19	2, 5, 7, 9, 11-31
Тема 7. Принципи екскурсійного обслуговування 7.1. Організація екскурсійного обслуговування. 7.2. Екскурсія містом (тематична). 7.3. Транспортна екскурсія (за маршрутом).	4	6	9/18	1, 3, 4, 6, 10, 11-31
Тема 8. Правове регулювання та управління екскурсійною діяльністю. 8.1. Нормативно–правове забезпечення надання екскурсійних послуг 8.2. Управління асортиментом екскурсійного продукту 3. Інструменти маркетингу та менеджменту екскурсійної діяльності	4	6	10/19	4, 5, 8, 10, 11-31
Всього за семестр	30	44/2	76/148	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем <u>під час аудиторних занять</u> , консультацій)	Кільк. годин денна/заочна	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати <u>студент самостійно</u>)	Кільк. годин денна/заочна
ДРН 1 Застосовувати базові поняття теорії туризму, знання про форми і види туризму, а також здобутки суміжних наук (історії, архітектури, краєзнавства) для класифікації екскурсійних послуг та формування тематики екскурсійних маршрутів.	Проведення лекційних занять з використанням мультимедійних презентацій до кожної з тем. Проведення практичних робіт (виконання завдань відповідно до кожної теми) із модеруванням дискусій за результатами відповідей. Проведення консультацій, а саме відповіді на запитання, обмін думками, дискусія з висновками викладача.	74/ 2	Опрацювання незнайомих (нових) термінів. Опрацювання додаткового матеріалу за відповідними темами. Написання рефератів або виконання індивідуального завдання (з обраної тематики). Аналіз проведеної роботи та підготовка до захисту практичних робіт, а також реферату або індивідуального завдання.	76/ 148
ДРН 2. Застосовувати принципи, методику та покрокову технологію створення екскурсійного продукту (зокрема, розробляти схему маршруту, «портфель екскурсовода», диференційований текст екскурсії та технологічну карту).				
ДРН 3. Організовувати процес обслуговування екскурсантів із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних та аудіовізуальних сервісних технологій, забезпечуючи контроль якості та суворе дотримання норм безпеки на маршруті.				
ДРН 4. Застосовувати навички продуктивного спілкування, риторики та міжособистісної взаємодії зі споживачами екскурсійних послуг, ефективно керувати увагою аудиторії та адаптувати методику показу й розповіді до індивідуальних особливостей різних екскурсійних груп.				

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Сумативне оцінювання

5.1.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
Модуль I			
1.	Усний захист практичних робіт (на всі пз модуля)	32 балів / 32%	На практичних заняттях
2.	Проміжне тестування (модульний контроль I)	12 балів / 12%	Згідно графіка модульних тижнів
Модуль II			
3.	Усний захист практичних робіт (на всі пз модуля)	32 балів / 32%	На практичних заняттях
4.	Проміжне тестування (модульний контроль II)	12 балів / 12%	Згідно графіка модульних тижнів
5.	Написання та захист рефератів або індивідуальних завдань (з обраної тематики)	12 балів / 12%	Протягом 11-13 тижнів

5.1.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
	0 балів	1-4 бали	5-7 балів	8 балів
Усний захист практичних робіт (на всі пз модуля)	Практична робота не виконана	Робота виконана зі значними помилками та незахищена	Робота виконана з незначними помилками, здобувач не достатньо орієнтується в матеріалі	Робота виконана вірно, здобувач добре орієнтується в матеріалі
Проміжне тестування (тест множинного вибору)	Кожен тест включає 12 питань, кожне з яких оцінюється в 1 бал			
Написання та захист рефератів або індивідуальних завдань (з обраної тематики)	0 балів	1-5 балів	6-11 балів	12 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконана, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконані всі вимоги до завдання	Виконані всі вимоги до завдання, продемонстровано власне рішення, підхід

5.2. Формативне оцінювання

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено:

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Усне опитування після вивчення всіх тем, під час практичних занять	Відповідно до графіку навчального процесу
2	Зворотній зв'язок у вигляді обговорення тестування	
3	Зворотній зв'язок у вигляді обговорення рефератів або індивідуальних завдань	Протягом 1 тижня після виконання

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D		
60-68	E	задовільно	
42-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано
0-41	F	незадовільно з обов'язковим повторним курсом	

6. НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1. Основні джерела

6.1.1. Підручники, посібники

1. Богадьорова Л. М., Алещенко Л. О., Мельниченко С. Г. Основи екскурсійної справи: посібник для здобувачів вищої освіти спеціальностей J3 Туризм і рекреація та J2 Готельно-ресторанна справа та кейтеринг. Херсон: Книжкове вид-во ФОП Вишемирський В. С., 2026. 342 с.
2. Демко В. С. Організація екскурсійної діяльності. Запоріжжя : ТДАТУ, 2024. 170 с.
3. Олійник В. Д. Музеєзнавство та організація екскурсійної діяльності : навчальний посібник. Одеса : 2024. 141 с.
4. Організація екскурсійної діяльності : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Л. А. Слатвінська. Умань : Візаві, 2022. 205 с.
5. Організація екскурсійної діяльності : навчально-методичний посібник для здобувачів вищої освіти спеціальності 242 «Туризм» / уклад. Н. В. Аксьонова. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 232 с.
6. Повалій Т. Л. Організаційно-екскурсійна діяльність : навчальний посібник. Суми : СумДУ, 2022. 173 с.
7. Правове регулювання туристичної діяльності : навчальний посібник / укл. О. Д. Король, Т. Д. Скутар, Н. П. Аніпко, О. В. Руденко. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 232 с.
8. Торяник В. М., Хрідочкін А. В., Джинджоян В.В. Екскурсологія : підручник. За заг. ред. доктора юридичних наук, професора, В.О. Негодченка. Дніпро : ДГУ, 2022. 370 с.
9. Циба І. А. Екскурсійна діяльність : методичний посібник. Київ : Вид-во КПНЗ ЦТКЕУМ, 2025. 122 с.
10. Чернишова Т. М. Організація екскурсійної діяльності: навчальний посібник. Житомир: Поліський національний університет, 2022. 160 с.

6.1.2. Методичне забезпечення

11. Коваленко О. В. Курс лекцій з дисципліни «Основи екскурсійної діяльності»: навчальне видання для студентів спеціальності «Туризм та рекреація», денної та заочної форми навчання освітнього ступеня «Бакалавр» / укладач О. В. Коваленко. Суми, 2025. 134 с.
12. Єпик Л. І. Основи екскурсійної діяльності. Методичні вказівки щодо проведення практичних занять та організації самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «Туризм та рекреація», денної і заочної форми здобуття освіти / укл.: Л. І. Єпик. Суми, 2026. 46 с.

6.1.3. Інші джерела

14. Коваленко О. В., Тихонова О. М. Сучасний стан підготовки фахівців з туризму до здійснення екскурсійної діяльності. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Випуск 46. 2022. С. 110-113. <https://doi.org/10.32843/26636085/2022/46.22>
15. Коваленко О. В., Новікова А. В. Особливості застосування методів та форм навчання основам екскурсознавства під час підготовки фахівців туристичного профілю. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип.50. С. 316-321. <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-49>

16. Kovalenko O, Yepyk L, Yeromenko A, Kashynska O, Bezruchenkov Y Training of the Future Tourist Guides for Intercultural Communicative Interaction within Professional Activity. Scientific Herald of Uzhhorod University. Series "Physics" + Section "Education". 2024. Issue 55. P. 1761–1771. <https://doi.org/10.54919/physics/55.2024.176br1>

17. Коваленко О. В. Продуктові інновації в екскурсійному бізнесі. Економіко-правові та управлінсько-технологічні виміри сьогодення: молодіжний погляд : матеріали міжнародної науково-практичної конференції : у 2 т. Том 1. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2024. С. 64-66.

18. Коваленко О. В. Матеріально-технічні, маркетингові та організаційно-управлінські інновації в екскурсійному бізнесі. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: зб. тез доповідей II Міжнародної наук.-практ. конф. (26-27 листопада 2024 року, м. Харків). Частина 1. Харків : Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т», 2024. С. 166-169.

19. Коваленко О. В., Лаврик Ю. В. Інновації сфери екскурсійного обслуговування в індустрії гостинності. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: зб. тез доповідей II Міжнародної наук.-практ. конф. (26-27 листопада 2024 року, м. Харків). Частина 1. Харків : Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т», 2024. С. 507-509.

20. Коваленко О. В. Економіка вражень екскурсійних послуг як інноваційний напрямок пізнавального туризму. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України : кол. монографія / За ред. Н. В. Якименко-Терещенко, Д. В. Райко, О. О. Носирева. Харків : НТУ «ХПІ», 2025. С. 281 – 294. <https://doi.org/10.20998/978-617-05-0527-9>

21. Коваленко О. В. Заходи безпеки для туристів під час проведення екскурсій на прифронтових територіях. Індустрія гостинності: стан, тенденції розвитку та перспективи галузі в умовах євроінтеграційних та військових викликів : III-й Міжнародний науково-практичний форум, 23-24 квітня 2025 р., м. Львів, Україна : зб. матер. Львів: «Камула», 2025. С. 127-132.

22. Коваленко О. В. Екскурсійна діяльність у закладах культури і мистецтва: сучасні тенденції. Актуальні проблеми та перспективи розвитку індустрії гостинності і крафтових виробництв: I Міжнародна науково-практична конференція, присвячена 95-річчю заснування Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, 20 листопада 2025 р. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2025. С. 254-255. <https://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/37885>

23. Коваленко О. В., Віленський В. О. Цифрові інновації в екскурсійній справі: трансформація міських туристичних маршрутів. Сучасний стан та потенціал розвитку індустрії гостинності в Україні: зб. матеріалів V Всеукр. наук.-практ. конф. (Херсон-Кропивницький, 07 травня 2026 р.) / за ред. PhD з економіки Алещенко Л.О. Херсон - Кропивницький: ХДАЕУ, 2026. С. 182-183.

6.2. Додаткові джерела

24. Всеукраїнська Асоціація Гідів. Офіційний сайт. URL : <https://uaguides.com>

25. Державного агентства з розвитку туризму. Офіційний сайт. URL : <https://www.tourism.gov.ua>

26. ДСТУ EN 15565:2016 (EN 15565:2008, IDT) Туристичні послуги. Вимоги до професійної підготовки та кваліфікаційних програм для гідів. Наказ від 11 серпня 2016 року № 236 «Про прийняття нормативних документів України, гармонізованих з

міжнародними та європейськими нормативними документами, та скасування нормативних документів. URL : http://cct.com.ua/2016/11.08.2016_236.htm

27. Закон України «Про Туризм» № 324/95-вр від 11.02.2015 URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>

28. European federation of tourist guide associations URL : <http://www.feg-touristguides.com>

29. European standard EN13809:2003. Tourism services. Travel agencies and tour operators terminology resource URL : <http://www.wftga.org/sites/default/files/imceuploads/documents/DEFINITIONS%20OF%20TOURIST%20GUIDE-TOUR%20MANAGER-TOUR%20ESCORT-FINAL.pdf>

30. World Federation of Tourist Guide Associations. URL : <http://www.wftga.org>

31. World Tourism Organisation. UNWTO. URL : <https://www.un.org/regularprocess/content/united-nations-world-tourism-organization-unwto>